מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לזהות שורשים ובנייני פועל ולהבין את הקשר בין שורש למשמעות המילה
- לפענח תעלומות הקשורות למקור שמות יישובים בישראל
- לתרגל ניסוח תמציתי ובהיר של תובנה לשונית בעל פה ובכתב
- לחזק עבודת צוות ומיומנויות חוסן אישי מול אתגר לימודי

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – פרק 1 • שורשים וגזרון: בנייני הפועל ומקורות מילים – זיהוי בסיסי

1. ג – 7
2. א – לבש
3. ג – הפעיל
4. ג – סיפר

חלק ב' – פרק 1 • שורשים וגזרון: בנייני הפועל ומקורות מילים – תרגול והתאמה

1. רגש
2. הפעיל

חלק ג' – פרק 1 • שורשים וגזרון: בנייני הפועל ומקורות מילים – התאמת בניינים

1. 1 – ב (כתב)
2. 2 – ד (נכתב)
3. 3 – ה (סיפר)
4. 4 – ג (הכתיב)
5. 5 – א (התרגש)

חלק ד' – פרק 1 • שורשים וגזרון: בנייני הפועל ומקורות מילים – זיהוי מתקדם

1. ג – התפעל

חלק ה' – פרק 2 • חידות מקום: פענוח שמות יישובים – היכרות עם שמות יישובים

1. 1 – ב (תל עתיק ופריחה של אביב)
2. 2 – ו (באר ומספר שבע)
3. 3 – א (פתח לתקווה חדשה)
4. 4 – ג (זכר לשמונה שנפלו בהגנה על תל חי)
5. 5 – ד (נקראת על שם תאודור הרצל)
6. 6 – ה (כרם וא-ל, כרם של אלוהים)

חלק ו' – פרק 2 • חידות מקום: פענוח שמות יישובים – נכון או לא נכון

1. נכון – נתן שטראוס תרם רבות ליישוב ולכן העיר נקראת על שמו
2. נכון – העיר נוסדה והוקדשה לקיסר הרומי טיבריוס
3. לא נכון – קיסריה נקראת על שם יוליוס קיסר הרומי
4. נכון – שם היישוב מתייחס למכתש הגדול שלידו הוא שוכן
5. לא נכון – ראשון לציון היתה בין המושבות הראשונות שהוקמו בארץ

חלק ז' – פרק 2 • חידות מקום: פענוח שמות יישובים – חושבים כמו בלשים

1. כרמיאל - שילוב של כרם והאות א (א-ל)
2. תשובה פתוחה - יש לבדוק שהרמז מתאים לשם ולמקור שלו
3. תשובה פתוחה - יש לציין את הרצון לקשר בין העבר היהודי להתיישבות החדשה

חלק ח' – פרק 3 • מיקרו-פודקאסט: ניסוח תובנה לשונית בקצרה – היכרות עם המשימה

1. נכון – המשימה היא להקליט תובנה קצרה של עד דקה
2. לא נכון – אפשר לבסס את התובנה גם על חידה מתעלומת המקום וגם על שורש

חלק ט' – פרק 3 • מיקרו-פודקאסט: ניסוח תובנה לשונית בקצרה – הכרת המושגים

1. ב – קצרה וממוקדת ברעיון אחד
2. ד – כל האפשרויות הנ"ל

חלק י' – פרק 3 • מיקרו-פודקאסט: ניסוח תובנה לשונית בקצרה – השלמה

1. דקה

חלק י"א – פרק 3 • מיקרו-פודקאסט: ניסוח תובנה לשונית בקצרה – התאמת מקורות לתובנה

- 1 – ג (מכונת הזמן של השורשים והגיזרון)
- 2 – א (חידות המקום החזותיות)
- 3 – ד (פינת החוסן עוגן בלב)
- 4 – ב (לוח השיאים וקיר הפרגון)

חלק י"ב – פרק 4 • עבודת צוות ותפקידים במעבדה – היכרות עם כללי העבודה

1. נכון – כך נכתב בכללי המעבדה - צוותים של 3-4
2. נכון – זהו תפקידו של גלגל הגורל בתחילת המשחק
3. נכון – כך נכתב בחוקי המשחק של המעבדה
4. לא נכון – החוקים מדגישים עבודה בשיתוף פעולה מלא בתוך הצוות

חלק י"ג – פרק 4 • עבודת צוות ותפקידים במעבדה – הכרת התחנות והחוקים

1. ב – לוחצים על כפתור רמז בכספת
2. ב – לעבוד בשיתוף פעולה מלא
3. ב – על כל פתרון נכון

חלק י"ד – פרק 4 • עבודת צוות ותפקידים במעבדה – יישום בתוך הצוות

- 1 – ג (עוסקים בבנייני הפועל ובמקורות מילים)
- 2 – ד (מפענחים שמות יישובים ופותחים כספת)
- 3 – ב (מקליטים תובנה קצרה של עד דקה)
- 4 – א (בוחרים עוגן, נושמים ושולפים קלף)

חלק ט"ו – פרק 4 • עבודת צוות ותפקידים במעבדה – השלמת פרטים

1. גלגל הגורל
2. נקודות

חלק ט"ז – פרק 5 • חוסן ועוגן: כלים להתמודדות עם אתגר – הכרת פינת החוסן

1. נכון – כך מתואר במעבדה: בוחרים עוגן, נושמים, שולפים קלף
2. לא נכון – פענוח שמות יישובים שייך לחידות המקום החזותיות, לא לפינת החוסן
3. נכון – זהו אחד מחוקי המשחק במעבדה

חלק י"ז – פרק 5 • חוסן ועוגן: כלים להתמודדות עם אתגר – התאמת עוגן לרגש ולמצב

- 1 – ה (נשימה עמוקה ועצירה לרגע)
- 2 – ג (בחירת קלף מעודד מהערימה)
- 3 – ד (עוגן מרגיע שמזכיר ביטחון)
- 4 – ב (עצירה ושיחה קצרה על הרגש)
- 5 – א (שיתוף ההצלחה בקיר הפרגון)

חלק י"ח – פרק 5 • חוסן ועוגן: כלים להתמודדות עם אתגר – כתיבה ושיתוף

1. עוגן
2. קלף

חלק י"ט – פרק 5 • חוסן ועוגן: כלים להתמודדות עם אתגר – הבעת חוסן בפעולה

1. תיאור קצר של קושי ובחירת עוגן מתאים עם הסבר
2. משפט תומך וקצר, למשל עידוד להמשיך לנסות
3. תובנה אישית קצרה הקשורה לחוסן ולעבודת צוות

חלק כ' – פרק 6 • סיכום: תעודת בלש/ית ולוח השיאים – זיכרון מהמעבדה

1. נכון – התעודה היא תוצר סיכום של כל התחנות שהצוות עבר
2. לא נכון – לוח השיאים מציג ניקוד צוותים, פתקיות ומדבקות
3. נכון – זהו תוכן התחנה שעסקה בשורשים ומקורות מילים
4. נכון – מטרת החידות היתה לפענח שמות יישובים ולפתוח כספת
5. נכון – כך נכתב בחוקי המשחק במעבדה

כרטיס יציאה – מה לחפש

- תשובה טובה כוללת דוגמה למילה, השורש שלה והבניין שבו היא מופיעה
- תשובה טובה מזכירה את שם היישוב ואת ההסבר ההיסטורי או הגיאוגרפי שמאחורי השם, בלי להמציא פרטים
- תשובה טובה כוללת משפט אחד עד שניים, ממוקד וברור, המסכם רעיון אחד בלבד

טיפים להפעלה:

- ניתן לחלק את החוברת לשלושה מפגשים: פרק 1-2 במפגש ראשון, פרק 3-4 בשני, פרק 5-6 בשלישי
- לתלמידים מתקשים אפשר לתת רשימת שורשים או שמות יישובים מוכרים כבנק עזר
- לתלמידים מתקדמים ניתן להוסיף אתגר של חיפוש שורש או שם יישוב נוסף שלא הופיע בדוגמאות
- מומלץ לשלב עבודה בצוותים קבועים לאורך כל החוברת כדי לשמר את תחושת הרצף של עבודת המעבדה

חוברת תרגול – מעבדת הבלשים הלשונית, המרחבית והחוסן

מעבדת הבלשים הלשונית, המרחבית והחוסן

· עולים חדשים

תוכן החוברת

1. פרק 1 – שורשים וגזרון: בנייני הפועל ומקורות מילים
2. פרק 2 – חידות מקום: פענוח שמות יישובים
3. פרק 3 – מיקרו-פודקאסט: ניסוח תובנה לשונית בקצרה
4. פרק 4 – עבודת צוות ותפקידים במעבדה
5. פרק 5 – חוסן ועוגן: כלים להתמודדות עם אתגר
6. פרק 6 – סיכום: תעודת בלש/ית ולוח השיאים

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – מעבדת הבלשים הלשונית, המרחבית והחוסן

חוברת התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

עבדו על החוברת לפי הסדר. פתרו כל פרק יחד עם הצוות. אם קשה - חזרו לדוגמה בתחילת הפרק.

📖 מילון קטן:

שורש	שלוש או ארבע אותיות שמהן נבנות מילים במשפחה אחת
בניין	התבנית שבה משתבץ השורש כדי ליצור פועל (כמו פעל, נפעל, פיעל)
גזרון	חקר מקור המילה וההתפתחות שלה לאורך זמן
תעלומת מקום	חידה על מקור השם של יישוב או אתר גיאוגרפי
תובנה	מסקנה קצרה וממוקדת שמסכמת רעיון שנלמד
עוגן	פעולה או מחשבה מרגיעה שעוזרת להתמודד עם קושי
חוסן	יכולת להתמודד עם אתגר ולהמשיך הלאה
צוות	קבוצת עבודה קבועה עם שם ותפקידים
כספת	אוסף חידות שפתרונן פותח שלב חדש
פרגון	עידוד וחיזוק חיובי כלפי חברי הצוות

1 חלק א' – פרק 1 • שורשים וגזרון: בנייני הפועל ומקורות מילים – זיהוי בסיסי

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה בניינים קיימים בעברית?

א) 5 ב) 6 ג) 7 ד) 8

2. מצאו את שלוש אותיות השורש במילה התלבשו

א) לבש ב) תלב ג) בוש ד) שלב

3. איזה בניין משמש כשגורמים למישהו לעשות פעולה?

א) פעל ב) נפעל ג) הפעיל ד) התפעל

4. בחרו את המילה מבניין פיעל

א) כתב ב) נכתב ג) סיפר ד) הוכתב

2 חלק ב' – פרק 1 • שורשים וגזרון: בנייני הפועל ומקורות מילים – תרגול והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. השורש של המילה "מתרגשים" הוא _____

2. המילה "הצליח" שייכת לבניין _____

3 חלק ג׳ – פרק 1 • שורשים וגזרון: בנייני הפועל ומקורות מילים – התאמת בניינים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. פעל	____	**א.** התרגש
2. נפעל	____	**ב.** כתב
3. פיעל	____	**ג.** הכתיב
4. הפעיל	____	**ד.** נכתב
5. התפעל	____	**ה.** סיפר

4 חלק ד׳ – פרק 1 • שורשים וגזרון: בנייני הפועל ומקורות מילים – זיהוי מתקדם

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. זהו את הבניין של המילה התקלחתי

(א) פעל (ב) פיעל (ג) התפעל (ד) הופעל

5 חלק ה׳ – פרק 2 • חידות מקום: פענוח שמות יישובים – היכרות עם שמות יישובים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. תל אביב	____	**א.** פתח לתקווה חדשה
2. באר שבע	____	**ב.** תל עתיק ופריחה של אביב
3. פתח תקווה	____	**ג.** זכר לשמונה שנפלו בהגנה על תל חי
4. קריית שמונה	____	**ד.** נקראת על שם תאודור הרצל
5. הרצליה	____	**ה.** כרם וא-ל, כרם של אלוהים
6. כרמיאל	____	**ו.** באר ומספר שבע

6 חלק ו׳ – פרק 2 • חידות מקום: פענוח שמות יישובים – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	נתניה נקראת על שם נתן שטראוס, פילנתרופ יהודי אמריקאי	☐	☐
2	טבריה נקראת על שם הקיסר הרומי טיבריוס	☐	☐
3	קיסריה נקראת על שם קיסר ישראלי עתיק	☐	☐
4	מצפה רמון נקרא כך כי הוא נמצא ליד מכתש רמון	☐	☐
5	ראשון לציון היתה המושבה האחרונה שהוקמה בארץ ישראל	☐	☐

7 חלק ז׳ – פרק 2 • חידות מקום: פענוח שמות יישובים – חושבים כמו בלשים

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. חידה חזותית מציגה ציור של כרם ולידו האות א. איזה שם יישוב יכול להתאים? נמקו

2. כתבו רמז חזותי קצר (תיאור סמלים בלבד, בלי מילים) לשם יישוב אחד שלמדתם עליו

3. מדוע לדעתכם שמות יישובים רבים בישראל משלבים מקורות עתיקים (מקרא, תלמוד) יחד עם משמעות חדשה? הסבירו בשתיים-שלוש שורות

8 חלק ח׳ – פרק 3 • מיקרו-פודקאסט: ניסוח תובנה לשונית בקצרה – היכרות עם המשימה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	באולפן המיקרו-פודקאסט מקליטים תובנה לשונית שאורכה עד דקה אחת	☐	☐
2	אסור להקליט תובנה על תעלומת שם יישוב, אפשר רק על שורשים	☐	☐

9 חלק ט׳ – פרק 3 • מיקרו-פודקאסט: ניסוח תובנה לשונית בקצרה – הכרת המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איך צריכה להיראות תובנה טובה להקלטה?

(א) ארוכה ומפורטת מאוד (ב) קצרה וממוקדת ברעיון אחד (ג) רשימה של כל השורשים שנלמדו

(ד) שיר ארוך בלי הסבר

2. על אילו נושאים אפשר לבסס את התובנה הקצרה במעבדה?

(א) רק שורש שנחקר במכונת הזמן (ב) רק תעלומת שם יישוב מהחידות

(ג) רק משחק מילים שהצוות גילה (ד) כל האפשרויות הנ״ל

10 חלק י׳ – פרק 3 • מיקרו-פודקאסט: ניסוח תובנה לשונית בקצרה – השלמה

השלימו את המילה החסרה.

1. באולפן המיקרו-פודקאסט מקליטים תובנה שאורכה עד _____ אחת

11 חלק י"א – פרק 3 • מיקרו-פודקאסט: ניסוח תובנה לשונית בקצרה – התאמת מקורות לתובנה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. שורש שנחקר לעומק	____	**א.** חידות המקום החזותיות
2. סיפור מאחורי שם יישוב	____	**ב.** לוח השיאים וקיר הפרגון
3. עוגן אישי לרגיעה	____	**ג.** מכונת הזמן של השורשים והגיזרון
4. ניקוד והוקרה לצוות	____	**ד.** פינת החוסן עוגן בלב

12 חלק י"ב – פרק 4 • עבודת צוות ותפקידים במעבדה – היכרות עם כללי העבודה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הצוותים במעבדה מורכבים מ-3 עד 4 תלמידים	☐	☐
2	גלגל הגורל קובע לצוות שם, אתגר ראשון ותפקידים	☐	☐
3	בסיום המשחק מעלים תובנה או משחק מילים לקיר הפרגון	☐	☐
4	אפשר לפתור את כל החידות במעבדה לבד, בלי הצוות	☐	☐

13 חלק י"ג – פרק 4 • עבודת צוות ותפקידים במעבדה – הכרת התחנות והחוקים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה עושים כשחידה קשה מדי

(א) מוותרים על החידה (ב) לוחצים על כפתור רמז בכספת (ג) עוברים מיד לתחנה אחרת

(ד) מחכים שהמורה תפתור

2. איך צריך לעבוד בצוות

(א) לעבוד כל אחד בנפרד (ב) לעבוד בשיתוף פעולה מלא (ג) להתחרות אחד בשני בתוך הצוות

(ד) לדלג על תפקידים

3. מתי צוות מרוויח נקודות

(א) רק בסוף השיעור (ב) על כל פתרון נכון (ג) רק אם מנצחים צוות אחר (ד) כשהמורה מחליטה

14 חלק י"ד – פרק 4 • עבודת צוות ותפקידים במעבדה – יישום בתוך הצוות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מכונת הזמן של השורשים	____	**א.** בוחרים עוגן, נושמים ושולפים קלף
2. חידות המקום החזותיות	____	**ב.** מקליטים תובנה קצרה של עד דקה
3. אולפן המיקרו-פודקאסט	____	**ג.** עוסקים בבנייני הפועל ובמקורות מילים

4. פינת החוסן עוגן בלב	____	**ד.** מפענחים שמות יישובים ופותחים כספת

15 חלק ט"ו – פרק 4 • עבודת צוות ותפקידים במעבדה – השלמת פרטים

השלימו את המילה החסרה.

1. בתחילת השיעור הצוות בוחר שם צוות ומסובב את _____

2. כל פתרון נכון מוסיף _____ לצוות

16 חלק ט"ז – פרק 5 • חוסן ועוגן: כלים להתמודדות עם אתגר – הכרת פינת החוסן

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בפינת החוסן "עוגן בלב" הצוות בוחר עוגן מרגיע, נושם ושולף קלף	☐	☐
2	מטרת פינת החוסן היא לפענח שמות יישובים	☐	☐
3	כשנתקלים בחידה קשה בכספת אפשר להיעזר ברמז	☐	☐

17 חלק י"ז – פרק 5 • חוסן ועוגן: כלים להתמודדות עם אתגר – התאמת עוגן לרגש ולמצב

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. תחושת לחץ לפני חידה קשה	____	**א.** שיתוף ההצלחה בקיר הפרגון
2. תסכול כשלא מצליחים לפתור	____	**ב.** עצירה ושיחה קצרה על הרגש
3. התרגשות לפני הקלטת תובנה	____	**ג.** בחירת קלף מעודד מהערימה
4. צוות שנתקע יחד בחידה	____	**ד.** עוגן מרגיע שמזכיר ביטחון
5. גאווה אחרי פתרון חידה	____	**ה.** נשימה עמוקה ועצירה לרגע

18 חלק י"ח – פרק 5 • חוסן ועוגן: כלים להתמודדות עם אתגר – כתיבה ושיתוף

השלימו את המילה החסרה.

1. כשמרגישים לחץ אפשר לעצור, לנשום ולבחור _____ מרגיע

2. בפינת החוסן שולפים _____ כדי לקבל חיזוק והעודדות

19 חלק י"ט – פרק 5 • חוסן ועוגן: כלים להתמודדות עם אתגר – הבעת חוסן בפעולה

ענו בקצרה.

1. תארו רגע קשה בזמן פתרון חידה ואיזה עוגן הייתם בוחרים ולמה

2. כתבו משפט עידוד קצר שהייתם רוצים למצוא על קלף בפינת החוסן

3. תכננו תובנה קצרה (עד דקה) להקליט באולפן המיקרו-פודקאסט על התמודדות עם קושי

20 חלק כ' – פרק 6 • סיכום: תעודת בלש/ית ולוח השיאים – זיכרון מהמעבדה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בתעודת הבלש/ית המצטיין/ת מסכמים את מה שהצוות גילה במהלך המעבדה	☐	☐
2	לוח השיאים מציג רק את שם המורה ולא את ניקוד הצוותים	☐	☐
3	בתחנת מכונת הזמן של השורשים עסקו בבנייני הפועל ובגיזרון מילים	☐	☐
4	חידות המקום החזותיות עסקו בפענוח שמות של יישובים	☐	☐
5	קיר הפרגון משמש להעלאת תובנה או משחק מילים בסיום הפעילות	☐	☐

כרטיס יציאה

האם אני יודע/ת להסביר מהו שורש ולזהות בנייני פועל במילים חדשות?

האם אני יכול/ה להסביר כיצד שם של יישוב קשור למקור היסטורי או גיאוגרפי?

האם אני יודע/ת לנסח תובנה קצרה וברורה על נושא לשוני שלמדתי?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀